

Șeful DNA: Hotărârea CJUE privind prescripția clarifică modul în care DNA se va raporta la deciziile CCR

Procurorul șef al DNA, Marius Voineag, susține ca hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene (CJUE) privind prescripția clarifică modul în care procurorii se vor raporta la deciziile Curții Constituționale și Instanței supreme în soluționarea dosarelor anticorupție.

"Conducerea Direcției Naționale Anticorupție salută decizia clarificatoare a Curții de Justiție a Uniunii Europene și apreciază că susținerile procurorilor din cadrul DNA au fost validate prin hotărârea pronunțată în cauza C-107/23. Hotărârea de luni, 24 iulie 2023, a CJUE vine să confirme modul în care legislația națională, deciziile Curții Constituționale a României și ale Înaltei Curți de Casă și Justiție, dar și legislația și principiile directive ale Uniunii Europene au fost interpretate de procurorii din cadrul Direcției Naționale Anticorupție. Această hotărâre clarifică modul în care procurorii din cadrul DNA se vor raporta la Deciziile nr. 297/2018 și nr. 358/2022 ale Curții Constituționale, respectiv la Decizia nr. 67/2022 a Înaltei Curți de Casă și Justiție, în soluționarea cauzelor aflate în instrumentarea direcției și au legitimat consecvența instituțională în interpretarea legislației naționale și europene, stabilind în mod edificator, modul de aplicare a dispozițiilor privind prescripția răspunderii penale în cazul infracțiunilor de corupție și a celor asimilate infracțiunilor de corupție, respectiv fraude care lezează interesele financiare ale Uniunii Europene", spune Voineag într-un comunicat de presă.

"De asemenea, decizia CJUE arată că DNA a acționat just și coerent atunci când a exercitat toate căile legale de atac față de deciziile instanțelor prin care s-a dispus încetarea procesului penal ca urmare a împlinirii termenului de prescripție. Plecând de la aceste principii, consecvent cu întreaga noastră activitate, DNA va acționa în continuare cu aceeași fermitate și determinare, cu respectarea principiului legalității", mai declară șeful DNA.

Curtea de Justiție a Uniunii Europene a dat luni o hotărâre care permite judecătorilor români să nu aplice cele două decizii ale Curții Constituționale și o hotărâre a Instanței supreme privind prescrierea pedepselor, dacă prin aceasta se încalca dreptul Uniunii Europene.

Pe 26 mai, Curtea Constituțională a declarat neconstituțional un articol din Codul penal care permitea procurorilor să întrerupă cursul prescripției prin administrarea de noi probe. CCR a constatat că, în perioada 2018 - mai 2022, nu a existat un caz de întrerupere a prescripției penale. Ulterior, Înalta Curte de Casă și Justiție a hotărât ca decizia Curții Constituționale privind prescrierea faptelor se aplică retroactiv, pe principiul legii penale mai favorabile.

Rezultatul deciziilor CCR și Instanței supreme a fost că mii de dosare au fost închise de instanțele de judecată iar inculpații au scăpat de acuzații sau condamnări, printre cei care au beneficiat se numără Elena Udrea, Ioana Băsescu, Bogdan Olteanu, Adrian Mîitelu, Claudiu Manda sau Mihnea Costoiu.

Între timp, Curtea de Apel Brașov a trimis o sesizare la CJUE, în legătură cu aplicarea deciziilor CCR privind prescrierea faptelor.

Conform unui comunicat al CJUE, mai mulți resortisanți români condamnați la pedepse cu închisoarea pentru evaziune fiscală privind, printre altele, taxa pe valoarea adăugată (TVA), au sesizat Curtea de Apel Brașov, pentru a contesta condamnarea lor definitivă, invocând prescripția răspunderii lor penale.

În susținerea poziției lor, aceste persoane condamnate invocă, printre altele, două decizii ale Curții Constituționale a României (pronunțate în anii 2018 și 2022), prin care a fost invalidată o dispoziție națională care reglementează cauzele de întrerupere a termenului de prescripție în materie penală, cu alte cuvinte acte de procedură sau hotărâri

care întrerup prescripția răspunderii penale.

Curtea de Apel Brașov, instanța care a sesizat CJUE, a exprimat îndoieli cu privire la compatibilitatea unei astfel de interpretări cu dreptul Uniunii Europene. Aceasta ar avea ca efect exonerarea persoanelor condamnate în cauză, dar și a unui număr considerabil de alte persoane de răspunderea lor penală pentru infracțiuni de fraudă fiscală susceptibilă să aducă atingere intereselor financiare ale Uniunii.

Pe de altă parte, Curtea de Apel Brașov a subliniat că, pentru a se conforma dreptului Uniunii, ar putea fi pusă în situația de a trebui să lase neaplicată jurisprudența Curții Constituționale și/sau a instanței supreme naționale.

"Or, noul regim disciplinar din România ar permite sancționarea judecătorilor care nu respectă această jurisprudență. Instanța română se întreabă, în acest context, dacă supremația dreptului Uniunii se opune posibilității ca răspunderea disciplinară a judecătorilor care o compun în litigiul principal să fie angajată. Aceasta a decis, asadar, să adreseze Curții întrebări cu privire la fiecare dintre aceste aspecte", spune CJUE.

Dreptul Uniunii impune statelor membre să combată fraudă și orice altă activitate ilegală care aduce atingere intereselor financiare ale Uniunii prin măsuri disuasive și efective.

Ca atare, Curtea arată că aceste state trebuie să se asigure că normele privind prescripția prevăzute de dreptul național permit o reprimare efectivă a infracțiunilor legate de astfel de fraude.

"Or, soluțiile jurisprudențiale adoptate în România, din care rezultă că, timp de aproape patru ani, dreptul român nu a prevăzut nicio cauză de întrerupere a termenului de prescripție a răspunderii penale, ar genera un risc sistemic de impunitate pentru infracțiunile în discuție care nu este compatibil cu cerințele dreptului Uniunii. Acest risc este accentuat de o eventuală aplicare retroactivă a acestei lipse de cauze de întrerupere unei perioade anterioare, în temeiul principiului legii penale mai favorabile (*lex mitior*)", declară CJUE.

"Curtea aminteste că instanțele naționale trebuie să lase neaplicate reglementarea și jurisprudența naționale în cazul în care acestea conduc la prescrierea răspunderii penale într-un număr atât de mare de cazuri de fraudă gravă care aduce atingere intereselor financiare ale Uniunii, încât rezultă de aici un risc sistemic de impunitate a unor astfel de infracțiuni. Cu toate acestea, o asemenea obligație poate să contravina drepturilor fundamentale. În această privință, Curtea consideră că, atunci când o instanță a unui stat membru este chemată să controleze conformitatea cu drepturile fundamentale a unei dispoziții sau a unei măsuri naționale care, într-o situație în care acțiunea statelor membre nu este în întregime determinată de dreptul Uniunii, pune în aplicare acest drept, autoritățile și instanțele naționale sunt libere să aplice standarde naționale de protecție a acestor drepturi, cu condiția ca această aplicare să nu compromită nivelul de protecție prevăzut de Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și nici supremația, unitatea și efectivitatea dreptului Uniunii", precizează CJUE.

Aplicând această jurisprudență în speta, Curtea distinge principiul legalității infracțiunilor și pedepselor, astfel cum a fost aplicat și interpretat în jurisprudența națională în discuție, de principiul aplicării retroactive a legii penale mai favorabile (*lex mitior*).

"În măsura în care această jurisprudență se întemeiază pe principiul legalității infracțiunilor și pedepselor, sub aspectul cerințelor acestuia referitoare la previzibilitatea și la precizia legii penale, Curtea, după ce a subliniat importanța acestui principiu atât în ordinea juridică a Uniunii, cât și în ordinele juridice naționale, concluzionează că instanțele naționale, prin derogare de la obligația lor de a asigura efectul deplin al dreptului Uniunii, nu sunt ținute să lase neaplicată această jurisprudență. În schimb, instanțele naționale nu sunt autorizate să aplice un standard național de protecție privind principiul aplicării retroactive a legii penale mai favorabile (*lex mitior*) în împrejurări precum cele aflate la originea prezentei proceduri preliminare. În această privință, Curtea subliniază că, ținând seama de necesara punere în balanță a acestui standard, pe de o parte, și a cerințelor dreptului Uniunii,

pe de alta parte, instantele nationale nu pot repune în discutie întreruperea termenului de prescriptie a raspunderii penale aferenta unor acte de procedura intervenite anterior invalidarii dispozitiilor nationale pertinente. O asemenea repunere în discutie ar avea astfel drept consecinta agravarea riscului sistemic de impunitate pentru infractiuni care aduc atingere intereselor financiare ale Uniunii, care decurge din simpla lipsa a unor cauze de întrerupere a prescriptiei timp de aproape patru ani în România", este una din concluziile CJUE.

În legatura cu raspunderea disciplinara a judecatorilor, daca nu aplica jurisprudenta nationala, CJUE spune ca, în temeiul principiului suprematiei dreptului Uniunii, o decizie pronuntata cu titlu preliminar de Curte este obligatorie pentru instanta nationala în ceea ce priveste interpretarea dreptului Uniunii pentru solutionarea litigiului particular.

"În consecinta, aceasta instanta nu poate fi împiedicata sa dea, imediat, dreptului Uniunii o aplicare conforma cu decizia sau cu jurisprudenta Curtii, înlaturând la nevoie o jurisprudenta nationala, care constituie un obstacol în calea deplinei eficacitati a acestui drept. Un astfel de comportament al judecatorului national nu poate fi calificat nici drept abatere disciplinara", este o alta concluzie a CJUE.